

Briselē, 2024. gada 24. maijā
(OR. en)

10358/24

MAP 22
RC 21
MI 544
COMPET 595
FIN 472

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs: Padomes Ģenerālsekretariāts

Datums: 2024. gada 24. maijs

Saņēmējs: delegācijas

Iepr. dok. Nr.: 9963/24

Temats: Padomes Secinājumi par Eiropas Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 28/2023 “Publiskais iepirkums Eiropas Savienībā: desmit gados laikposmā līdz 2021. gadam būvdarbu, preču un pakalpojumu līgumu piešķiršanā bijis mazāk konkurences”
– apstiprināti 2024. gada 24. maijā

PIELIKUMĀ ir pievienoti Padomes *Secinājumi par Eiropas Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 28/2023 “Publiskais iepirkums Eiropas Savienībā: desmit gados laikposmā līdz 2021. gadam būvdarbu, preču un pakalpojumu līgumu piešķiršanā bijis mazāk konkurences”*, kurus Konkurētspējas padome apstiprināja 4026. sanāksmē, kas notika 2024. gada 24. maijā.

Padomes Secinājumi par Eiropas Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 28/2023

“Uzlabot godīgu un efektīvu konkurenci ES publiskā iepirkuma būvdarbu, preču un pakalpojumu līgumu piešķiršanā”

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ATGĀDINOT Padomes 2022. gada 9. jūnija secinājumus par ilgtspējīga publiskā iepirkuma attīstību 1, kuros Padome uzskatīja, ka stratēģisku publiskā iepirkuma noteikumu ieviešanā būtiska ir pakāpeniska un saskaņota pieeja, lai sasniegtu ES vides un klimata mērķus, vienlaikus ņemot vērā ES un valstu līmeņa regulējumu, kura mērķis ir uzlabot ES ekonomikas konkurētspēju un noturību;

ATGĀDINOT Eiropadomes 2023. gada 26. un 27. oktobra secinājumus, kuros jo īpaši aicināts “attīstīt ES konkurētspējas priekšrocības digitālo un tīro tehnoloģiju jomā, tostarp, koncentrējoties uz inovāciju, pētniecību, izglītību un prasmēm; un ar stratēģisko partnerību palīdzību mazināt būtiskas kritiskās atkarības un dažādot piegādes ķēdes” 2;

ŅEMOT VĒRĀ Komisijas 2024. gada darba programmu “Rezultāti šodien, gatavība rītdienai” 3;

PAUŽOT GANDARĪJUMU par ekonomikas ministru viedokļu apmaiņu neformālajā Konkurētspējas padomē 2024. gada 9. februārī Genkā, kurā atkārtoti tika apstiprināta stratēģiskā publiskā iepirkuma (zaļā, sociālā un inovatīvā iepirkuma) nozīme ES ilgtspējīgas un iekļaujošas konkurētspējas stiprināšanā;

¹ Dok. ST 9373/22.

² EUCO 14/23, 27.10.2023.

³ COM(2023) 638 Final, 17.10.2023.

ATGĀDINOT, ka publiskais iepirkums veido 14 % no ES IKP un tādēļ tam var būt liela nozīme Eiropas Savienības galveno stratēģisko mērķu sasniegšanā, jo īpaši saistībā ar nepieciešamību uzlabot ES ekonomikas noturību un ilgtspēju;

UZSVEROT, ka kopīgi un papildu centieni ir absolūti būtiski un steidzami, lai panāktu publiskās investīcijas, kas veicina Savienības inovāciju, piegādes drošību un stratēģisko autonomiju, vienlaikus saglabājot atvērtu ekonomiku; un ATGĀDINOT par publiskā iepirkuma būtisko nozīmi, lai panāktu zaļo pārkārtošanos uz apritīgāku, klimatneitrālāku, mazāk piesārņojošu un sociāli atbildīgāku ekonomiku, vienlaikus ATZĪSTOT, ka publiskā iepirkuma noteikumu izpilde un konkurences veicināšana publiskā iepirkuma jomā ir Komisijas un dalībvalstu kopīga atbildība;

Atzinīgi vērtē ziņojumā iekļautos Eiropas Revīzijas palātas (ERP) secinājumus un ieteikumus

1. ATZINĪGI VĒRTĒ to, ka ir publicēts Eiropas Revīzijas palātas (ERP) Īpašais ziņojums Nr. 28/2023 “Publiskais iepirkums Eiropas Savienībā: desmit gados laikposmā līdz 2021. gadam būvdarbu, preču un pakalpojumu līgumu piešķiršanā bijis mazāk konkurences”;
2. PIENĒM ZINĀŠANAI ziņojumā iekļautos secinājumus un ieteikumus un ŅEM VĒRĀ Komisijas īstenotās iniciatīvas pēc 2021. gada, kas uzskaitītas tās atbildēs, tostarp iniciatīvu “*Big Buyers*”⁴ 4, nolūkā veicināt stratēģiskā publiskā iepirkuma un publiskā iepirkuma datu telpas 5 (PPDS) plašāku izmantošanu, lai nodrošinātu mērķorientētākus un pārredzamākus publiskos izdevumus, uzlabotu uzņēmumu piekļuvi uzaicinājumiem iesniegt piedāvājumus un veicinātu uz datiem balstītas politikas veidošanu;

⁴ Iniciatīva “*Big Buyers*”, 2018: Sk. Big_Buyers_-_Recruitment_Brief.pdf (sustainable-procurement.org).

⁵ Komisijas paziņojums: Publiskais iepirkums. Datu telpa, kas ļauj optimizēt publiskos izdevumus, veicina uz datiem balstītas politikas veidošanu un uzlabo MVU piekļuvi iepirkumiem; C(2023) 1696 (OV C 98I, 16.3.2023., 1.–11. lpp.).

3. ATZĪST ziņojumā pausto galveno kritiku, proti:

- konkurences krišanās publiskajā iepirkumā pēdējo 10 gadu laikā, jo īpaši ņemot vērā to, cik lielu īpatsvaru dažās dalībvalstīs un viena piedāvājuma procedūrās veido tiešas līgumu piešķiršanas;
- pamatojoties uz pieejamajiem datiem, pārskata periodā, uz kuru attiecas ziņojums, nav panākts būtisks vispārējs uzlabojums 2014. gada direktīvās ⁶ izvirzīto galveno mērķu sasniegšanā, proti, pretēji 2014. gadā veiktās iepirkuma reformas mērķiem ERP konstatēja, ka MVU piešķirto līgumu īpatsvars ir mazs un ka stratēģiskais publiskais iepirkums tiek izmantots nepietiekami, lai gan pastāv atšķirības valstu līmenī;
- tiešo pārrobežu iepirkumu zemais līmenis;
- nepilnības Komisijas un dalībvalstu veiktajā publiskā iepirkuma tirgus norišu uzraudzībā;

Virzībā uz noteikumu racionalizēšanu un iepirkuma sistēmas uzlabošanu: uzsākt esošā regulējuma padziļinātu analīzi

4. UZSVER, ka Komisijai un dalībvalstīm ir jāstrādā efektīvā un cienpilnā partnerībā, jāturpina nodrošināt spēkā esošajās direktīvās noteikto pienākumu pienācīgu izpildi un jāapspriežas ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, lai novērstu iespējamu šķēršļu rašanos, apzinātu un pārvarētu galvenos šķēršļus ilgtspējīgam iepirkumam un godīgai un efektīvai konkurencei;

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/23/ES (2014. gada 26. februāris) par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu (OV L 94, 28.3.2014., 1.–64. lpp.). Pašreizējā konsolidētā versija: 1.1.2024.
Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV L 94, 28.3.2014., 65.–242. lpp.). Pašreizējā konsolidētā versija: 1.1.2024.
Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/25/ES (2014. gada 26. februāris) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV L 94, 28.3.2014., 243.–374. lpp.). Pašreizējā konsolidētā versija: 1.1.2024.

5. Saistībā ar Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu un pašreizējo stāvokli ES publiskā iepirkuma tiesiskā regulējuma īstenošanā AICINA Komisiju sīkāk izpētīt konkurences samazināšanās pamatcēloņus ES publiskā iepirkuma jomā; UZSVER, ka šajā pamatcēloņu analīzē būtu jāņem vērā ievērojamās konkurences rādītāju atšķirības starp dalībvalstīm, reģioniem un ekonomikas nozarēm, jo īstenošanas prakse var būtiski atšķirties un tāpēc var būt nepieciešama specifiska mērķtiecīga rīcība;
6. UZSVER, ka ir jāizvairās no nevajadzīga administratīvā sloga publiskajiem pircējiem un ekonomikas dalībniekiem, tostarp MVU un mikrouzņēmumiem; Šajā sakarībā UZSKATA, ka ar publisko iepirkumu saistīto tiesību aktu sarežģītība var kavēt konkrētu ekonomikas dalībnieku dalību publiskajā iepirkumā;
7. LŪDZ Komisiju nekavējoties veikt esošā publiskā iepirkuma tiesiskā regulējuma (tostarp Direktīvas 2014/23/ES, 2014/24/ES un 2014/25/ES) padziļinātu analīzi, lai novērtētu, vai 2024.–2029. gada termiņa laikā ir nepieciešama pārskatīšana, ņemot vērā galvenās saistības, ko ES ir uzņēmusies, lai līdz 2030. gadam sasniegtu savus ilgtspējīgas attīstības mērķus; Tomēr UZSTĀJOT, ka papildus padziļinātās analīzes veikšanai ir būtiski rast labāku izpratni par cēloņiem, kas ir pamatā konkurences samazinājumam publiskā iepirkuma jomā;

8. UZSVER, ka padziļinātajā analīzē būtu jāņem vērā nepieciešamība pēc iepirkuma tiesiskā regulējuma, kas nodrošinātu, ka līgumslēdzējas iestādes un līgumslēdzēji var pienācīgi ņemt vērā noturību, piegādes drošību un godīgu konkurenci, lai nodrošinātu Savienības būtisko vajadzību pēc stratēģiskās autonomijas, vienlaikus saglabājot atvērtu ekonomiku attiecībā uz nepieciešamību veidot stabilu ekonomisko bāzi, jo īpaši samazinot Savienības atkarību visjutīgākajās rūpnieciskajās ekosistēmās; UZSVER arī to, ka būtu pienācīgi jāņem vērā nepieciešamība pēc skaidriem noteikumiem attiecībā uz attieksmi pret trešo valstu produktiem un ekonomikas dalībniekiem;
9. UZSVER, ka pašreizējā ģeopolitiskā situācija rada īpašu apdraudējumu dalībvalstu drošībai; UZSVER, ka padziļinātajā analīzē būtu pienācīgi jāņem vērā nepieciešamība publiskajiem pircējiem stiprināt to rīcībā esošos pašreizējos instrumentus, lai ierobežotu drošības riskus, un UZSKATA, ka iedvesmu minētajiem instrumentiem cita starpā var rast Direktīvā 2009/81/EK; ja runa ir par drošības jautājumiem, UZSVER, ka Direktīva 2009/81/EK jau pieļauj zināmu elastību, kas būtu jāņem vērā padziļinātajā analīzē par iepirkumu, kurš ir Direktīvas 2014/23/ES, 2014/24/ES un 2014/25/ES darbības jomā;
10. UZSKATA, ka šajā analīzē ir rūpīgi jāizvērtē direktīvu mijiedarbība ar daudzajiem specifiskiem nozaru tiesību aktiem, kuros ir iepirkuma noteikumi; LŪDZ Komisiju padziļinātajā analīzē izvērtēt nepieciešamību racionalizēt un saskaņot minētās iniciatīvas, lai rastu līdzsvaru starp dažādajiem mērķiem un panāktu lielāku juridisko noteiktību, vispārēju saskaņotību un attiecīgā gadījumā – regulatīvā sloga un izmaksu samazinājumu;

11. UZSVER, ka padziļinātās analīzes rezultātā varētu nonākt pie slēdziena un tādējādi sākt regulatīvās ietekmes novērtējumu un, pamatojoties uz tā konstatējumiem, iespējams, ierosināt jaunus noteikumus, kas veicina ilgtspējīgu iepirkumu un godīgu un efektīvu konkurenci, vienlaikus, cik vien iespējams, panākot pārmērīgu un nevajadzīgu administratīvo šķēršļu likvidēšanu un pašreizējo regulatīvo noteikumu racionalizāciju, tomēr UZSVER, ka ir svarīgi, lai saglabātos elastība, ar kādu publiskie pircēji nosaka stratēģisko apsvērumu būtību un iekļaušanu savās procedūrās;
12. UZSVER, ka tiesiskajam regulējumam vienlaikus vajadzētu būt vērstam uz to, lai atvieglotu piekļuvi publiskajam iepirkumam, jo īpaši MVU un konkrēti mikrouzņēmumiem;
13. Šajā sakarā AICINA Komisiju iesniegt informāciju par darbībām vai pasākumiem, kas ir veikti un tiks veikti saskaņā ar jaunākajiem Padomes secinājumiem par ilgtspējīga publiskā iepirkuma attīstību 7, kā arī ar prezidentvalsts Francijas ziņojumu 8 par konstatētajiem trūkumiem publiskā iepirkuma direktīvu īstenošanā;
14. UZSVER Komisijas ekspertu grupu ⁹ lomu, kas tām var būt moderna, piekļūstama un vienkāršota tāda publiskā iepirkuma tiesiskā regulējuma darbībā un izstrādē, kurš atbalsta ilgtspējīgu un noturīgu iekšējo tirgu;

⁷ OV, 2022/C 236/02, 20.6.2022.

⁸ Dok. ST 9679/24.

⁹ Jo īpaši Publiskā iepirkuma ekspertu grupa, Pirmās instances pārskatīšanas struktūru tīkls un Daudzu ieinteresēto personu ekspertu grupa e-iepirkuma jautājumos.

Augstas kvalitātes datu un progresīvu rīku pieejamība

15. ATBALSTA Revīzijas palātas ieteikumu pēc iespējas labāk izmantot pieejamo attiecīgo informāciju; UZSKATA, ka ir svarīgi iegūt visaptverošus un kvalitatīvus datus, jo tie ļauj izstrādāt uz faktiem balstītu politiku; Tāpēc AICINA Komisiju un dalībvalstis ciešāk sadarboties, lai apzinātu attiecīgās datu kopas, kas ir nepieciešamas padziļinātai analīzei nolūkā gūt noderīgu informāciju un uzlabot savākto datu kvalitāti un lasāmību[...], un lai atkarībā no pieejamības publicētu būtisku un regulāru informāciju par ilgtspējīgu publisko iepirkumu;
16. Šajā sakarā ATZINĪGI VĒRTĒ Eiropas Komisijas iniciatīvu par Eiropas publiskā iepirkuma datu telpu (*PPDS*), kas, iespējams, varētu uzlabot publiskā iepirkuma datu kvalitāti un izmantošanu, lietojot progresīvus rīkus, piemēram, mākslīgā intelekta tehnoloģijas; AICINA koncentrēties uz efektīvu metodiku pieejamo datu novērtēšanai un analīzei saistībā ar iepirkumu, jo īpaši attiecībā uz vienotā tirgus rezultātu apkopojuma publiskā iepirkuma rādītājiem, un AICINA Komisiju izmantot visus pieejamos datus, lai izprastu publisko pircēju iepirkuma praksi, paturot prātā, ka datu sastāvs un saturs Eiropas Savienībā nav saskaņots; UZSVER nepieciešamību paātrināt publiskā iepirkuma procedūras, izmantojot tehniskos rīkus, lai atvieglotu publiskā iepirkuma paziņojumu ātru publicēšanu tiešsaistes izdevumā *Tenders Electronic Daily*;
17. MUDINA Komisiju un dalībvalstis kopīgi rīkoties, lai šos rīkus izstrādātu pēc iespējas labāk , arī izmantojot piemērotus tīklus starp valsts iestādēm un Komisiju;

Apspriešanās ar ieinteresētajām personām, paraugprakses veicināšana, profesionalitātes nodrošināšana un ES mēroga publiskā iepirkuma stratēģiskā rīcības plāna uzsākšana

18. KONSTATĒ, ka to līgumu īpatsvars, kas piešķirti, izvēloties viszemākās cenas piedāvājumu, veido lielu daļu no visiem vairumā dalībvalstu piešķirtajiem līgumiem; Tomēr BRĪDINA, ka zemākajai cenai kā vienīgajam piešķiršanas kritērijam nevajadzētu piedēvēt pārāk lielu nozīmi iepirkuma procedūru kvalitātes mērīšanā; NORĀDA, ka zemākās cenas kā vienīgā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērija izmantošana automātiski nenozīmē negatīvu ietekmi uz kvalitāti, ja pircēji iepirkuma procedūras dokumentos ir iepriekš pienācīgi noteikuši savas tehniskās specifikācijas, tomēr tas ir dalībvalstu ziņā – noteikt, cik lielā mērā līgumslēdzējas iestādes un līgumslēdzēji var vai nevar cenu vai izmaksas izmantot kā vienīgo līgumu piešķiršanas kritēriju; Tādēļ AICINA Komisiju atbalstīt un attīstīt kapacitātes veidošanu, lai veicinātu stratēģiskā iepirkuma un tādu attiecīgo atlases un piešķiršanas kritēriju īstenošanu, kuri saistīti ar līguma priekšmetu nolūkā nodrošināt kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, ilgtspēju un līdzekļu lietderīgu izmantošanu;
19. NORĀDA, ka konkurences un stratēģisko aspektu stiprināšana lielā mērā ir atkarīga no tā, kā līgumslēdzējas iestādes un līgumslēdzēji izstrādā un pārvalda savus līgumus, kā arī no to kapacitātes un kompetences šajās jomās; tādēļ AICINA Komisiju un dalībvalstis uzņemties vai paplašināt iniciatīvas, kas vērstas uz to, lai palielinātu minēto iestāžu un subjektu profesionalizāciju, ņemot vērā rīku *ProcurCompEU*¹⁰ – Eiropas kompetenču satvaru publiskā iepirkuma speciālistiem; tomēr UZSKATA, ka kompetence un mācības ir būtiskas arī ekonomikas dalībniekiem, jo īpaši MVU un konkrēti mikrouzņēmumiem;

¹⁰ *ProcurCompEU* – Eiropas kompetenču satvars publiskā iepirkuma speciālistiem: ECF_Flyer.indd (europa.eu).

20. MUDINA Komisiju un dalībvalstis efektīvāk sadarboties un atbalstīt paraugprakses apmaiņu un izplatīšanu, kā arī, sadarbojoties ar visām ieinteresētajām personām, piemēram, pircējiem un pārdevējiem, veidot vajadzīgās kompetences un kapacitāti;
21. turklāt AICINA nodrošināt publisko izdevumu lielāku pārredzamību, integritāti un pārskatatbildību, lai apkarotu slepenas norunas un korupciju un palīdzētu panākt lietderīgāku līdzekļu izmantošanu;
22. ATZĪSTOT, ka iepriekš minēto izaicinājumu risināšanai nav universāla risinājuma, MUDINA Komisiju, attiecīgā gadījumā sadarbojoties ar dalībvalstīm, pieņemt ES mēroga publiskā iepirkuma stratēģisko rīcības plānu, kurā tiktu risināti turpmākie pasākumi ES līmenī; AICINA Komisiju un dalībvalstis nekavējoties sākt visu šo darbu un CER uz ES mēroga stratēģiskā rīcības plāna pabeigšanu saprātīgā termiņā, lai tas nodrošinātu virzību un informāciju ES iepirkuma vides pārskatīšanas un reformēšanas programmas vajadzībām, kas risinātu šajos Padomes secinājumos minētās problēmas un bažas;
23. AICINA Komisiju regulāri Padomes līmenī iepazīstināt ar progresu, kas gūts saistībā ar šajos secinājumos minētajām iniciatīvām, pasākumiem un darbībām.
